

“M’enfilo per les parets quan veig que JxCat i ERC es barallen”

‘El Balcó’, de Ser Catalunya, ha entrevistat a Dolors Bassa, exconsellera de Treball, Afers Socials i Famílies, a la presó de Puig de les Basses.

Com estàs?

Puc dir que estic malament? (Riu). Us diria que estic bé si estigués a casa, però sóc a la presó. Qui està bé aquí? De fet, els hi estic dient a la resta d’internes, que tenim el costum de dir sempre que estem bé.

Com és la presó de Puig de les Basses?

És una presó amb 750 homes i 40 dones. La majoria d’elles són gitanes, magrebines o dones que venen del món de la prostitució i que tenen delictes relacionats amb drogues.

En què es nota que aquí els homes són majoria, a diferència d’Alcalá-Meco, que era una presó de dones?

A Alcalá Meco ens distribuïen per mòduls, en funció del perfil que tenim cadascuna de recluses. Aquí som poques, i estem totes barrejades. Però, a més a més, me’n vaig adonar de seguida que la presó estava absolutament pensada pels homes.

En què ho vas veure?

Un exemple claríssim és la piscina. Aquí hi ha una piscina que els homes podien utilitzar 3 hores al dia i les dones només una. Quan vaig preguntar per què hi havia aquesta diferència em van respondre que els homes són molts més. I és veritat, però la realitat és que eren només uns 10 o 20 homes els que utilitzaven la piscina. Els mateixos que les dones. Vaig ajuntar a la resta de les internes i vam fer una instància . Aquí tot va per instàncies -afegeix amb cara de resignació-. A la instància, cada una en va fer una, vam escriure que “estamos discriminadas”. L’endemà mateix ja va venir el director per arreglar-ho. Un altre exemple claríssim. Hi havia dones que portaven 8 anys sense posar-se crema hidratant a la cara. Per què? Doncs perquè l’economat no en ven. Quan vaig protestar van dir-me “no ho havíem pensat”. Clar, no hi havien pensat, perquè està pensat per homes. Són coses com aquestes...

Sents que s’està prestant menys atenció a les dones preses que als homes?

I tant que ho sento, tot i que admeto que al llarg d’aquests 9 mesos que estic empresonada ha anat augmentant la visibilització de les dues dones que estem a la presó. Si mireu l’hemeroteca, veureu les vegades que sortia Estremera i les que sortia Alcalá Meco. Quan vam sortir de la presó amb la Meritxell Borràs, després de 32 dies tancades, ens vam posar a fer pedagogia de la invisibilitat de les dones. I les nostres famílies, sobretot la meua germana, vam decidir anar a tots els actes per denunciar-ho.

Com t'informes del què passa fora de la presó? Llegeixes els diaris?

Sí, cada dia. Però aquí anem a l'inrevés, la premsa arriba al vespre. Al matí escolto sempre la ràdio, al vespre llegeixo els diaris i a la nit miro la tele. Tinc també un ordinador, em va autoritzar el jutge Llarena. Sóc l'única de tota la presó que en tinc. És un ordinador com una màquina d'escriure, sense internet, pensat sobretot per poder intercanviar documents que m'arriben amb un pendrive. I allà puc llegir també. L'última cosa que vaig llegir a l'ordinador van ser els escrits d'acusació, fragments dels escrits perquè li vaig demanar a l'advocat que ho seleccionés.

I què penses? Què et passa pel cap quan ho llegeixes?

M'agafa un atac de nervis. Ho trobo un relat absolutament intencionat. I jo no em reconec a mi mateixa amb el que expliquen. Per exemple, quan parlen del dia 20. Jo no vaig anar a la seu d'Economia perquè aquell dia la policia va entrar a registrar també Afers Socials i òbviament vaig considerar que hi havia de ser-hi fins al final. I quan van marxar just era l'hora d'una reunió i vaig optar per intentar seguir treballant amb normalitat, en la mesura del possible. Doncs bé, en alguns dels escrits judicials s'afirma que efectivament no hi vaig anar però que "su intención era ir". I com ho poden saber quina era la meva intenció?

Estàs al cas de les últimes notícies sobre Marchena i el Consell General del Poder Judicial?

És tot una vergonya i jo i tota la resta de presos preparem ja la recusació. Tinc la impressió que nosaltres no som a la presó per independentistes sino per haver mogut la porqueria de l'Estat, del poder judicial, de la monarquia...

Què penses quan veus les disputes al Parlament? I especialment les baralles entre ERC i JxCat?

M'enfilo per les parets. Ara mateix el problema és que no hi ha lideratges consolidats ni sabem què hem de fer. Vaig escoltar una frase d'Elsa Artadi l'altre dia davant la presó de Lledoners que em va agradar. Va dir "hem de dir el mateix però no portar el mateix jersei". Les discrepàncies hi són. I estic d'acord en que ha quedat demostrat que és més fàcil anar per separat i sumar. Ara bé, l'estratègia s'ha de pactar. Hem de tenir unitat d'estratègia perquè tenim un objectiu comú.

Per on ha de passar la unitat?

Per mi, hi ha 3 coses que són clares i a les quals no podem renunciar. La llibertat. I aquí s'inclouen les llibertats polítiques, socials, etcètera. L'absolució. Jo no vull cap indult, vull que m'absolguin perquè no he comès el delicte que m'atribueixen, jo vull sortir lliure. I no renunciar al dret d'autodeterminació o al dret a decidir.

Com afrontes el judici?

Crec que serà una oportunitat, que hi haurà un abans i un després. Hi ha dies que penso que anirà bé, i que serà una oportunitat per explicar-nos. Però d'altra banda em fa por el que veig a una part de la judicatura.

El president Torra diu que la sentència ha de ser un punt d'inflexió. Què creu que ha de passar o que li agradaria que passés en cas de sentència condemnatòria?

El que m'agradaria és que ningú no es quedi al sofà, que es denunciï la manca de llibertat i les deficiències que puc preveure ara mateix d'un judici just. Fa poques setmanes em va visitar l'eurodiputat José Bové. Ell no va passar a la presó més de 2 mesos per la mobilització popular. Era tanta la pressió, que el govern francès el va posar en llibertat. Clar, parlem de mobilitzacions a França, parlem d'un Estat i un govern amb més història democràtica que l'Estat espanyol.

Penses molt en el què va passar, en els dies d'octubre i novembre?

Sí. I penso que no vaig fer res malament. Res que no tornaria a fer. Mai vaig pensar que ens poguessin acusar per delictes tan greus. Ni tenir-nos tan temps a presó. Jo mai vaig anar de farol. Ni tampoc penso que fos un error posar la declaració d'independència el dia 10. Crec que vam fer tot el possible per buscar la negociació amb l'Estat. En tot moment. I fèiem gestos, i moviments per intentar trobar sortides, desencallar la situació, aconseguir algun pacte. Sempre vam buscar el pacte.

I el dia 27? Va ser un error declarar la independència?

Va ser una declaració d'intencions.

I amb la perspectiva i visió que dona el temps...no faries res diferent?

Sempre que una cosa no surt com esperaves, amb el pas del temps pots analitzar tots els components, els entorns i les situacions. I sempre hi ha coses que canviaries, però això passa en la vida personal, i també en els aspectes socials. Si hi ha un divorci entre una parella sempre és perquè podries haver canviat alguna experiència de la relació. El dilluns després del futbol també les jugades es veuen o es poden interpretar diferent que com els jugadors i l'entrenador ho interpreten al mig del partit, no?

Que et sembla el discurs del PSOE?

El discurs el veig bé. Però no hi veig cap gest. Per exemple, de què em serveix que el ministre Borrell fora d'aquí digui que la presó preventiva és exagerada però un cop aquí digui que ell no s'hi pot posar...

Has seguit el tema dels MENA? Què et sembla el que està passant?

Ja vam preveure que seria una crisi de país, que podria passar el què està passant i que havíem de canviar el sistema per atendre aquests menors. No es pot tractar només com un tema d'infància, s'ha de lligar a immigració. L'últim viatge que vaig fer va ser a Malta per assistir a una conferència sectorial de serveis socials, Hi van assistir representants de països bàltics que explicaven com havien integrat els joves russos que arribaven. Hem de distingir dos problemes: els dels menors de 18 anys i el dels majors...

Les lleis de protecció dels menors no preveuen situacions com les que vivim ara...

No, estan pensades per menors procedents de famílies de Catalunya i l'objectiu sempre és que aquests nanos acabin tornant amb les seves famílies. Amb es MENA això és impossible. No tenim informació d'ells i això és un problema, no se sap ni com arriben, ni quina edat tenen, ni on van o on volen arribar... Et descontrolen tot el sistema de protecció de menors

Què trobes a faltar de fora de la presó que mai no t'haguessis imaginat?

Quan vaig sortir aquell dia dues hores per veure la meva mare, que estava ingressada a l'hospital, vaig veure un arbre des del cotxe policial. Feia molts mesos que no en veia cap. Em vaig posar a plorar. Mai no m'hagués imaginat que trobaria tan a faltar veure arbres. I trobo a faltar el mar. Molt. En canvi no enyoro les coses del dia a dia. Un dia una amiga em va preguntar..."no tens ganes d'estar estirada al sofà?" I en el sofà no hi havia pensat mai, ni una sola vegada.

Ara mateix què et fa por?

Em fan por els dies de judici a Madrid. És molt dur, i em preocupa com ho viuré. Diuen que el judici serà matí i tarda. Això vol dir marxar de la presó molt d'hora. A les 5 o les 6 de la matinada cada dia. I tornar molt tard. Sense tenir temps a parlar amb els advocats gairebé.

I el que més em preocupa són els calabossos de l'Audiència on et deixen mentre no declares. Sembla que estiguis en una masmorra. Espais molt petits. I no pots tenir res. Ni els cordons de les sabates i en el meu cas, tampoc les ulleres. És un lloc on em sento molt indefensa. I quan acabi la sessió del judici ni tan sols ho pots comentar amb ningú. Intento preparar-me per això però no sé com ho afrintaré. Em fa por.

Què és el més difícil de la presó? A banda d'estar lluny de la família...

Per mi el pitjor és que no pots pendre cap decisió. Cap. Hi ha algú que les pren totes per tu. I és difícil també el fet de dependre tant de fora emocionalment. Jo abans, hagués fet una entrevista com aquesta, i després hagués marxat a fer una altra cosa i me n'oblidaria de l'entrevista. Ara no. Ara tornaré a dins i revisaré les coses que heu dit, el que heu preguntat i com ho heu preguntat. Sempre em passa amb les visites. Emocionalment depens de fora.

És molt diferent estar aquí que a Alcalá-Meco?

Molt. Moltíssim. Sempre dic que a Alcalá-Meco em sentia com en un col·legi de monges. Aquí em sento a una presó. Allà estava amb la Meritxell Borràs al que s'anomenava "mòdul de respecte", i durant tot el dia les cel·les estaven obertes. Entraves i sorties. Aquí no, i això és una diferència importantíssima. Els primers dies em costava acostumar-me. Ja ho diuen, que costa canviar de presó, perquè implica acostumar-te a una nova rutina. Fins i tot els hi vaig dir als meus familiars que volia tornar a Madrid. I ells em van dir que si jo havia d'estar millor que tenia tot el seu suport. Ara ja no ho veig així, m'he adaptat. Però penso que s'han de revisar moltes coses del sistema penitenciari... la reinserció és molt difícil i, per les dones en una presó d'homes encara ho és més.

Escoltes els sopars que ara es fan els divendres fora de la presó?

No... només els sento quan bufa la tramuntana. Els diumenges venen també uns pagesos que donen la volta a la presó i posen cançons catalanes. La resta de preses em diuen "mira, ya llegan los tuyos".

Com és el teu dia a dia?

Al principi se'm feia una muntanya omplir el dia. Em despertava a les 7. Sola, sense despertador. I m'enfadava amb mi mateixa. Pensava "per què et

despertem tan d'hora si no tens res a fer?". Als pocs dies d'estar la primera vegada a la presó vaig rebre la carta d'un ex pres basc. Em va donar consells molt bons. Un d'ells era que m'havia d'autogestionar el temps, que era una cosa fonamental. I tenia raó. Ara m'he organitzat molt amb les activitats del dia a dia, tinc el temps força ocupat.

Quines activitats fas?

Els dilluns, ioga; els dimarts running -hi ha un monitor que m'ha ensenyat a córrer, quan surti d'aquí estaré preparada per fer maratons- , els dimecres participo en el programa de ràdio.... Si saps què et toca fer cada dia t'aixeques d'una altra manera. Els caps de setmana, les activitats en les preparem els presos. Jo faig classe teòrica als que els volen treure el carnet de conduir.

I respons cartes, és clar...

N'he rebut ja més de 27 mil. Les llegeixo totes. Totes. I les intento respondre també. M'he escrit, per exemple, amb Carles Puigdemont. I llegeixo, llegeixo molt. He llegit més de 200 llibres. I això m'ajuda a viajar, en la imaginació, fora d'aquí.

Has llegit sobre el procés?

Sí. He llegit també molts llibres sobre procés i política. Mira (treu el llibre de Joaquim Nadal de la bossa que porta a sobre) ara estic llegint aquest. També l'autobiografia de Nelson Mandela...m'ha agradat molt però tinc clar que jo no vull ser mandela. Quan surti, jo no vull tornar a entrar. No vull ser cap Nelson Mandela, ni cap màrtir. No necessitem màrtirs, no s'hi fa res a la presó.

Hi ha visites o cartes que trobis a faltar?

Sí, hi ha persones que no són del mateix partit però amb qui havíem compartit lluites i moments, de qui m'esperava alguna cosa més.

Hi ha alguna carta que t'hagi fet especial il·lusió?

Una que em va emocionar moltíssim és la carta que vaig rebre de la Tamara Carrasco. Jo no la conec. Em va emocionar les coses que em va explicar, la seva reclusió al seu poble...és una de les que més m'ha tocat perquè em sentia igual que ella. Evidentment sense comptar amb les dels meus fills. Aquestes són les més especials.

Ha canviat la relació amb els fills?

Sí, sens dubte. Quan vaig veure el títol escollit pel llibre que han escrit els fills dels presos vaig pensar que no podia ser millor i que defineix perfectament la relació. "Abans ningú deia t'estimo". És veritat. Abans no ens dèiem certes coses. Els meus fills m'han escrit coses que mai abans m'havien dit. Mai no m'hauria pensat que m'escriurien les coses que m'escriuen.

I com són les visites?

Sabeu com són les visites familiars? La veritat? Les visites familiars són un engany mutu. Tots ens enganyem. Surts amb un somriure, expliques el què has fet, escoltes totes les coses que han fet els teus...que t'expliquen coses positives...i marxem fent el cor fort. Ells no em volen dir que estan malament. Jo tampoc els hi vull traslladar preocupació. I ens enganyem així, mútuament. O en el fons potser no, perquè tots som conscients de l'engany.

Com és la relació amb la resta de recluses?

La relació és bona, gent amb bon cor i que t'acull. El principal problema per mi, és que el nivell cultural és baix. I de vegades trobo a faltar el debat. Perquè informada estic. Llegeixo els diaris, veig la tele i escolto la ràdio.

Parleu de política?

No massa. Em falta algú amb qui debatre. Per exemple, em diuen que ja no es parla tant de 'Pimentón', referint-se a Carles Puigdemont, com sí de 'Chistorra', és a dir, de Quim Torra. També m'han dit que els jutges s'han fet independentistes. Jo els vaig dir que em semblava que no. Però després vaig entendre que ho confonien amb la independència judicial.

Com t'ha canviat la presó?

Jo era una persona molt acostumada a fer moltes coses. Obria un capítol, feia el que havia de fer, i canvi de xip. Estava molt acostumada a tancar el xip i tornar-lo a obrir. Aquí no. La presó t'obliga a parar i interioritzar. I he après també que es poden suportar totes les situacions de la vida. L'endemà de sortir de presó (la primera vegada) estava amb la meva germana i li vaig dir: "si em tornen a tancar no ho suportaré". Ho pensava de veritat. I m'han tornat a tancar i ho he suportat. Ara bé, jo puc explicar coses, però l'abast del que representa estar a la presó no es pot explicar amb paraules. Quan feia pocs dies del segon ingrés a presó, jo estava molt trista, i una companya em va dir "Dolors, estamos presas, no muertas". I és cert. Aprens a tirar endavant perquè la presó o t'enforteix o et debilita.